

Reflections on the Book of Leviticus

Dr. Avivah Zornberg

Parashat Behar
The Order of Intimacy

1. תורה תמימה: ויקרא 25:13

בשנת היובל וגו'. תניא, א"ר יוסי בר חנינא, בוא וראה כמה קשה אבקה של שביעית, אדם נושא ונותן בפירות שביעית, לסוף מוכר את מטלטליו, שנאמר בשנת היובל תשובו איש אל אחוזתו וסמיך ליה וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך, דבר הנקנה מיד ליד, לא הרגיש - לסוף מוכר את שדותיו, שנאמר (פ' כ"ה) כי ימוך אחיך ומכר מאחוזתו, לא באת לידו עד שמוכר את ביתו שנאמר (פ' כ"ט) ואיש כי ימכור בית מושב, לא באת לידו עד שמוכר את בתו, שנאמר וכי ימכור איש את בתו לאמה, לא באת לידו עד שלוה ברבית, שנאמר (פ' ל"ה) וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך וסמיך ליה אל תקח מאתו נשך ותרבית, לא באת לידו עד שמוכר את עצמו שנאמר (פ' ל"ט) וכי ימוך אחיך ונמכר לך, לא לך אלא לגר, שנאמר לגר, ולא לגר צדק אלא לגר תושב שנאמר (פ' מ"ז) לגר תושב, משפחת גר (שם) זה נכרי, כשהוא אומר (שם) או לעקר - זה הנמכר לעבודה זרה עצמה.

1. Torah Temima

R. Yose ben R. Chanina said: Come and see how terrible are the consequences of violating the provisions of the seventh year. A man who trades in seventh year produce must eventually sell his movables, for it is said, "In this year of Jubilee you shall return every man to his possession," and in juxtaposition to this, "and if you sell anything to your neighbor, or buy of your neighbor's hand-which refers to what is acquired from hand to hand.

If he disregards this, he eventually sells his estates, for it is said, "If your brother falls into poverty and sells some of his possessions." He has no opportunity to amend his ways before he sells his estates, for it is said, "If your brother falls into poverty and sells some of his possessions." He has no opportunity to amend his ways before he sells his house, for it is said, "If a man sells a dwelling house in a walled city." (Why state in one case, "if he disregards this," but in the other case, "He has no opportunity"?)

R. Hun said: Once one has committed a sin and repeated it, it is permitted to him. "Permitted to him!" How can you think so? But say, it becomes to him as though permitted.)

It is not brought home to him before he sells his daughter, for it is said, "If one sells one's daughter to be a bondswoman," and though the sale of his daughter is not mentioned in this section, yet it teaches us that one should even sell one's daughter and not borrow on usury. What is the reason? His daughter makes a deduction and goes free, whereas his debt grows ever larger.

It is not brought home to him until he borrows on interest, as it is written, "If your brother falls into poverty and his hand is subjected to you," in proximity to which is stated, "Take no usury of him or increase."

It is not brought home to him until he sells himself, as it is said, "If your brother falls into poverty with you and sells himself to you." And not only to you but to a proselyte, as it is said, "and sells himself to the proselyte." And not only to a righteous proselyte but to a resident alien, as it is said, "or to the resident alien." "The family of a proselyte" means a heathen. When it is said, "to an offshoot," it refers to one who sells himself to the service of the idol itself!³

2. קדושין כ"ב:

את אזנו. רבי יוחנן בן זכאי היה דורש, מה נשתנה אذن מכל אברים שבגוף, אמר הקב"ה, אכן ששמעה על הר סיני בשעה שאמרתי כי לי בני ישראל עבדים ולא עבדים לעבדים, והלך זה וקנה אדון לעצמו - ירצע (קדושין כ"ב ב')

2. B. Kiddushin 22b

R. Yochanan ben Zakkai expounded: Why should the ear be singled out from all bodily organs? God said, The ear that heard at Mount Sinai, when I said, "Mine are the Israelites as servants-they cannot be servants to other servants!" And nevertheless went and acquired a master for himself-that ear shall be pierced with an awl."

3. שפת אמת- ט"א

אבל מדת החסיד לפניו משורת הדין שאין די לו לצאת ידי חובתו. רק שמתלהב בכל עת לקיום מצות הבורא ית"ש. וזה בחי' עול מלכות שמים וכ' שם בזה"ק כהוא תורא דיהבין עלוי עול להיות מוכן לעשות רצון בעליו זה עיקר יותר מקיום המצוה.... ואותן שאמרו חדל ממנו ונעבדה את מצרים כו' וכמו כן זכרנו את הדגה כו' לא היו רשעים גמורים. אלא שראו שזה הדרך נקל לפנייהם לקיים המוטל עליהם. אבל בני' נבראו להיות מוכנים רק לשמוע דבר ה' וצריכין לצפות לגאולה כדי להיות מוכן לקיים מצותיו בכל עת. אפילו שנהי' בסכנה ביותר כל הקרב אל משכן ה' ע"ז הקדמנו נעשה לנשמע. לכן האומר אהבתי כו' לא אצא חפשי פוגם בשמיעה כנ"ל. [ונוכל לרמז אהבתי את אדוני פי' כמ"ש ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך כו' ובכל מאודך. וז"ש אהבתי את ה' גם באמצעות אדוני ואשתי השפחה לא אצא חפשי שמוצא עצמו עובד ה' בימי העבדות בנקל יותר. אעפ"כ אין זה מדת בני ישראל רק לשמוע תמיד דבר ה']. לכן כתיב ורצע את אזנו:

4. רש"י- בהר, כ"ו, א'

לא תעשו לכם אלילים. כנגד זה הנמכר לגוי, שלא יאמר הואיל ורבי מגלה עריות, אף אני כמותו, הואיל ורבי עובד ע"ז, אף אני כמותו, הואיל ורבי מחלל שבת, אף אני כמותו, לכה נאמרו מקראות הללו; ואף הפרשיות הללו נאמרו על הסדר:

4.Rashi 26:1

YE SHALL MAKE YOU NO IDOLS This command is repeated here with reference to one who has sold himself as a slave to a non-Jew in order that he should not say "Since my master is a libertine I will be like him; since my master worships idols, I will be like him; since my master desecrates the Sabbath, I will be like him", on this account have these verses (v. 1 and v. 2) been stated.

5. ספר החינוך, 331

משרשי המצוה. לפי שידוע כי קול השופר יעורר לב בני אדם אם לשלום ואם למלחמה, וענין שלוח העבד שעבד את אדוניו זמן רב הוא קשה מאד בעיני אדוניו, על כן לעורר לב הבריות על הענין ולחזק נפשם ולהזהירם על המצוה בשמעם את קול השופר, בראותם כי הדבר הווה הוא בכל הארץ ושהכל עושים כן נצטוינו על זה, שאין דבר שיחזק לבות בני אדם כמו מעשה הרבים, וכמאמר החכם צער רבים נחמה (דברים רבה ב כב - להלן). גם העבד בעצמו מתעורר לצאת ככל העבדים מתחת ידי רבו אשר אהב, בשמעו קול השופר, ומתוך כך, המצוה מתקימת לשוב הכל ברשות אדון הכל.

5. Sefer HaChinuch, 331.

The commandment of blowing the shofar on Yom Yippur of the Jubilee: To blow the shofar on the tenth of Tishrei - which is Yom Kippur - as it is stated (Leviticus 25:9-10), "And you shall proclaim a shofar blow, etc. on Yom Kippur, you shall proclaim the shofar in all of your land, etc. and you shall proclaim freedom, etc." And it is known that the commandment of the blowing of the shofar on this day is to publicize the freedom of every Israelite slave to go out as a free man without money (see Rosh Hashanah 8b). And its substance is not like the substance of the blowing of the shofar on Rosh Hashanah, as that blowing we do to fix our thoughts on the matter of the binding of Yitschak and to depict in our souls to also do like him from the love of God, may He be blessed. And from that, our memory will go up well in front of God - meaning, that we be meriting (cleared in judgement) in front of Him. Whereas this blowing of the Jubilee is to publicize the freedom, as we have said (see Sefer HaMitzvot, Mitzvot Ase 137).

6. רש"י, ויקרא, כ"ה, ו'

והיתה שבת הארץ וגו'. אע"פ שאסרתים עליה, לא באכילה ולא בהנאה אסרתים, אלא שלא תנהג בהם כבעל הבית, אלא הפל יהיו שנים בה, אתה ושכירך ותושבך:

6. Rashi 25:6

AND THE SABBATH OF THE LAND SHALL BE [FOOD FOR YOU] — Although I have forbidden them (the fruits of the sabbatical year) to you by stating “thou shalt not harvest etc.”, I do not mean to forbid them to you as food or to be used for any other beneficial purpose but what I meant was that you should not comport yourself in respect of them as the exclusive owner but all must be equal as regards it (the Sabbatical year’s produce) — you and your hired servant and your sojourner.

7. רבינו בחיי, ויקרא כ"ה, ב'

וכן הגפן שלא נעבד ולא נעדר ולא נזמר נקרא נזיר, לפי שהזירו ממנו כדבר שאינו שלו. וכלל הענין הוא שאינו רשאי שינהוג בשדהו ובכרמו מנהג אדון כלל אלא שיהיו כל פירותיו הפקר לכל העולם ושיזכה בהם אפילו הדיוט שבישראל כמוהו. ולכך צותה התורה מצוה זו שיהיו כל מיני הממשלה ואדנות שבתחנותיים בטלים בעבודת הארץ, כדי שיתבונן האדם בלבו כי אין עקר האדנות והממשלה אלא לאדון הכל ב"ה.

7. Rabbenu Bahya 25:2

Your field you shall not sow and your vineyard you shall not prune.” You are not even to harvest (in the regular way) what grows by itself during that year. This is the meaning of verse 5: “the aftergrowth (that which grows without ploughing and sowing) of your harvest you shall not reap and the untrimmed grapes of your vineyard you shall not pick.” The word ספּיח in verse 5 is similar to the word ונטפחו in Isaiah 14,1 “and they will join the house of Yaakov” (the proselytes). Similarly, the vineyard which has not been worked or hoed and not pruned is called נזיר, (like the Nazirite who does not trim his hair) as one abstains from working it as if it did not belong to you. The general principle governing the rules of conduct during the Shemittah year is that all the activities which suggest ownership of the field or vineyard in question have to be avoided. Any fruit of produce which grows on the field or vineyard during that year is ownerless, available on a “first come first served” basis. The legislation is meant to remind us that even during the years when we treat the land as ours, protected by all kinds of laws against infringement by people who do not own it, the land is really only on loan to us from G’d.

8. רש"י ויקרא כ"ו, ל"ג

והיתה ארצכם שממה. שְׁלֹא תִמְהָרוּ לְשׁוֹב לְתוֹכָהּ, וּמִתּוֹךְ כֶּף עֲרִיכֶם יִהְיֶה חֲרָבָה — נְרָאוֹת לָכֶם חֲרָבוֹת, שֶׁבְשָׁעָה שְׁאֵדָם גּוֹלָה מִבֵּיתוֹ וּמִכְרָמוֹ וּמִעִירוֹ וְסוּפוֹ לְחֹזֵר, כְּאֵלוֹ אֵין כְּרָמוֹ וּבֵיתוֹ חֲרָבִים, כֶּף שְׁנוּיָה בְּת"כ׃

8. Rashi 26:33

AND YOUR LAND WILL BE (REMAIN) DESOLATE — This implies that you will not soon return unto it, and on that account יהיו חריבה עריכם **YOUR CITIES WILL BE WASTE**, i. e. they will seem to you waste; for when a man is exiled from his house, or from his vineyard, or from his city, knowing that he is ultimately to return to it, it appears to him as though his vineyard or his house were not waste. —Thus is it explained in Torat Cohanim (Sifra, Bechukotai, Chapter 7 1).

9. שפת אמת ויקרא, 196

ענין שמיטין אצל הר סיני. ע"פ המד' ויקרא. ברכו ה' מלאכיו ולא כל מלאכיו תחתונים שא"י לעמוד בתפקידיו של הקב"ה כו' גבורי כח בשומרי שביעית הכ' מדבר עושי דברו וזה דבר השמיטה ע"ש. כי הנה בני"י זכו לקבלת התורה ע"י המדבר כמ"ש זכרתי לך חסד כו' לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה. כי התורה היא מעולם העליון וא"י לזכות לתורה עד שמבטלין כל עוה"ז ונמשכין לבטוח בו ית' בלבד. וכן מבקשין ובעבור אבותינו שבטחו בך ותלמדם חוקי חיים כו'. ובאמת לאו כל מוחא סביל דא. רק מיוחדים שנק' מלאכיו. וכן בדורות דור המדבר היה להם זה הכח וכל הדורות נמשכין אחריהם. וכן בכל דור יש יחידים שיש להם זה הכח והקב"ה זכר עשה לנפלאותיו ונתן לנו מצות שנזכה על ידיהם למדרגה הראשונה. כמ"ש תחתונים שא"י לעמוד בתפקידיו. ומ"מ יש זמנים שנמצא התעוררות בבנ"י. וכמו כן בשנת השמיטה הוא ממש לכתך אחרי בארץ לא זרועה.

10a. רש"י דברים ל"ב, י'

ובתהו ילל ישמן. ארץ ציה ושממה, מקום יללת תנינים ובנות יענה, אף שם נמשכו אחר האמונה, ולא אמרו למשה היאך נצא למדברות מקום ציה ושמן? כענין שנאמר (ירמיהו ב'), "לכתך אחרי במדבר":

10 a. Rashi Devarim 32:10

AND IN THE DESOLATE HOWLING SOLITUDE — i.e. in a land of drought and desolation, a place of screeching monsters and ostriches; even there they adhered to their faith and did not say to Moses, "But how can we go out into the wilderness, a place of drought and desolation?" — just as it is stated, (Jeremiah 2:2) "[I remember the loving kindness of your youth, the love of your espousals,] When you went after Me in the wilderness, [in to a land that was not sown]" (cf. Rashi on Exodus 12:39).

b10. ובתהו ילל ישמן. ארץ ציה ושממה, מקום יללת תנינים ובנות יענה, אף שם נמשכו אחר האמונה, ולא אמרו למשה היאך נצא למדברות מקום ציה ושמן? כענין שנאמר (ירמיהו ב'), "לכתך אחרי במדבר":

10b. AND IN THE DESOLATE HOWLING SOLITUDE — i.e. in a land of drought and desolation, a place of screeching monsters and ostriches; even there they adhered to their faith and did not say to Moses, "But how can we go out into the wilderness, a place of drought and desolation?" — just as it is stated, (Jeremiah 2:2) "[I remember the loving kindness of your youth, the love of your espousals,] When you went after Me in the wilderness, [in to a land that was not sown]" (cf. Rashi on Exodus 12:39).

11. ליקוטי מוהרן, ב', ד'

ואת הערבים צייתי לכלפלה (מלכים-א יז) - זה בחינת צדקה. כי בתחלה, כשמתחילין להתנדב לצדקה, אזי צריכין לשבר את האכזריות שלו להפכו לרחמנות, וזהו עקר עבודת הצדקה. כי מי שהוא רחמן בטבעו ונותן צדקה מחמת רחמנות שבטבעו, אין זה עבודה, כי יש גם כמה חיות שהם רחמנים בטבעם, רק עקר העבודה - לשבר האכזריות להפכו לרחמנות.

11. Likkutei Moharan II 4:1

“**V’et HaOrvim Tziviti LeChalkeleka** (And I Have Commanded the Ravens to Feed You)” (1 Kings 17:4)—this alludes to charity. Initially, when a person begins donating charity, he has to break his heartlessness and turn it into compassion. This is the essential devotion of charity. When someone naturally compassionate gives charity purely out of his compassionate instinct, it is not an act of devotion—there are <also animals> that are compassionate by nature. Rather, the essential devotion is transforming cruelty into compassion.

12. Louise Gluck, Proofs and Theories: Essays on Poetry, 133-34

Realize, then, that impoverishment is also a teacher, unique in its capacity to renew, and that its yield, when it ends, is a passionate openness which in turn re-invests the world with meaning... [An intensity of awareness] is impoverishment’s aftermath, and blessing: what succeeds temporary darkness, what succeeds the void or the desert, is not the primary gift of the world but the essential secondary gift of knowledge, a sense of the significance of the original gift, the scale of our privilege.